

PVH - CHRONOLOGIE

- z řeckého chronos = čas, logos = slovo věda
- nauka o způsobu měření času a prostředcích k tomu

1) **matematická – astronomická** chronologie – stanoví objekt. jednotky k měření času

2) **historická** (technická) chronologie – sleduje, jak byl měřen čas u různých národů

- o **praktická** – převádí chronologické údaje pramenů na dnešní datování
- o **vývojová** – sleduje jednotlivé chronologické kategorie v jejich vývoji jako instituce chron. dějin.

Chronologické kategorie jsou v zásadě jednotné v rámci určité kulturní oblasti, u nás chronologie křesťanská (latinské křesťanství).

Přejímá antické zvyklosti.

Určitá událost je fixována 3 časovými jednotkami (základními: den, měsíc, rok) – odvozeny od pohybu 3 nebeských těles:

- den – doba, kdy se Země otočí kolem své osy
- měsíc – doba, kdy Měsíc jednou oběhne kolem Země
- rok – země oběhne jednou kolem Slunce

Měsíce a roky nejsou v praxi násobky dne, rozdíl se řeší úpravami a reformami, základem je rok tropický – doba, za níž se Slunce vrátí k témuž obratníku 365 dní 5 h 48 min. 46 s. Aby se vyrovnal s rokem občanským, každý 4. rok je 29. únor, ale zůstala disproporce 11 min 15 s – vynutila se oprava kalendáře.

Základem kalendáře je Juliánský kalendář – 46 př. n.l. – reforma Gaia Julia Caesara, podle astronoma Sosigena – měl 365 dní, 4 hodiny; ve čtyřletém období každý 4. rok 366 dní – přestupný den mezi 24. a 25. 2., rozdíl mezi kalendářem a skutečným stavem v 16. stol. již 10 dní.

Reformy diskutovány již od kostnického koncilu; provedl je až **papež Řehoř XIII.** – 24. 2. **1582 – buLou Inter gravissimas** podle návrhu jihoitalského astronoma Giglia.

Aby jarní rovnodennost, která byla o 10 dní dříve připadla na 21. 3. – papež nařídil, aby se v říjnu 1582 vypustilo 10 dní tak, aby po 4. 10. se psalo 15. 10. Aby se jarní rovnodennost trvale udržela, bylo určeno, aby se vždy po 400 letech vypustily 3 přestupné dny (tj. z plných století jsou přestupná pouze dělitelná 400).

U nás reforma přijata 1584, na Slovensku 1587.

Nekatolíci někdy zůstali u starých zvyklostí.

Tento gregoriánský kalendář byl ve Francii za revoluce (1792-1805) a za pařížské komuny (1871) reformován – **republikánský kalendář** – začátek roku na den podzimní rovnodennosti. Průběžné počítání dnů v měsíci od 13. stol., zobecnilo od 17. stol.; od 13.-14. stol. zobecnilo se datování podle svátků církevního roku, den byl určován buď svátkem nebo nedělí (připadající na svátek) nebo dnem v týdnu před (ante) nebo po (post) svátku.

Pevné svátky jsou svátky svatých podle církevního kalendáře.

Pohyblivé svátky se vázaly na Velikonoce (1. neděle po 1. jarním úplňku) – církevní rok začíná 1. nedělí adventní – 4. neděle před Vánocemi), středem jsou Velikonoce.

Vypočítávání data Velikonoc nebylo jednotné (nicejský koncil – 325 svěřil stanovení data Velikonoc alexandrijskému biskupu a den jarní rovnodennosti dal na 21. 3.).

V Alexandrii se Velikonoce slavily 1. nedělí po 1. jarním úplňku – mohly připadnout na 35 různých dnů v roce (nejdříve 22. 3., nejpozději 25. 4.).

Podle Velikonoc se řídí ostatní pohyblivé svátky.

35 různých církevních kalendářů, 35 variant pro převádění pohyblivých církevních svátků; je nutné zjistit, který z církevních kalendářů platil pro příslušný rok.

Neděle před a po Velikonocích byly označovány podle introitů (podle počát. slav. mešního officia) – např. 1. šest neděl před Velikonocemi:

- Quasimodo
- misericordia
- julilate
- cantate
- rogate
- exaudi

Literatura:

Gustav Friedrich: Rukověť křesťanské chronologie, Praha 1934.

V. J. Sedlák: Tabulky k převádění dat historických.